

Het neoliberale tijdperk is nu wel afgesloten

Nieuwsbrief van de Stichting Pensioenbehoud van 25 mei 2020

Deze uitspraak deed onlangs prof. Jaap van Duijn. Hij schreef de onderstaande column.

“In mijn eerste column van dit jaar werd de vraag opgeworpen of de twintigste eeuw eigenlijk al wel voorbij was. Tijdperken hielden zich immers niet aan ronde getallen. De achttiende eeuw eindigde pas in 1815, en de negentiende in 1918. Mijn conclusie was toen: ‘Het is dan wel 2020, maar de 21e eeuw is nog steeds niet begonnen.’

We zijn nu vier maanden verder en wat toen nog niet bevroed kon worden, is nu zekerheid. Er is een tijdperk afgesloten en we staan aan het begin van een nieuwe tijd. Het jaar 2020 wordt een van die ankerpunten in de (economische) geschiedenis, net zoals 1815 dat was, en 1848, 1873, 1929 en 1973, om een aantal belangrijke te noemen – jaren van ommekeer.

Zelfverrijking

Het neoliberale tijdperk, dat na de recessie van 1980-82 begon, is nu wel afgesloten. Het tijdperk van het marktdenken, aandeelhouderswaarde, zichzelf verrijkende ceo's, toenemende ongelijkheid en een terugtrekkende overheid. En het tijdperk van de individualisering en van ikke, ikke, ikke. Of dat laatste nu ook voorbij is, hoop ik wel, maar er is wel reden om te vrezen dat het ijdele hoop is.

Op de matrixborden langs de snelwegen staat dat we alleen samen de coronacrisis kunnen oplossen. En we hebben samen ook nog een andere crisis op te lossen, die van het stikstof. Maar de Volkswagens razen je nog steeds met 130 kilometer per uur voorbij en ook voor de BMW-rijders is er niets veranderd. Die hielden altijd al anderhalve meter afstand. Interessant overigens dat de fabrikanten van sjoemelsoftware ook sjoemelautomobilisten blijken aan te trekken.

Volgens deskundigen houdt 10 tot 20% zich niet aan de regels. Dat valt sommigen misschien nog wel mee, maar hier geldt wel de 80/20-regel: 80% van de maatschappelijke kosten wordt veroorzaakt door de 20% asocialen. Als er een tweede golf komt (en de historie van pandemieën leert dat dit vrijwel zeker is), zal het vollopen van de ziekenhuizen niet veroorzaakt zijn door de 80% die zich wel aan de afspraken hield, maar door de 20% die dat niet deed.

Egocentrisch

Het feit dat we doodgegooid worden, ook door bedrijven, met oproepen om alles samen te doen, bewijst wel hoe individualistisch en egocentrisch onze maatschappij is geworden. In Oost-Azië, waar het individu altijd al ondergeschikt is geweest aan de gemeenschap, is dit soort oproepen niet nodig. In tijden van crisis blijkt het Aziatische model ook veel beter te werken. In landen als Taiwan, Singapore, Zuid-Korea en Japan is het aantal coronaslachtoffers een fractie van wat het in het egoïstische westen is.

Het individualisme van onze neoliberale samenleving heeft veel goeds opgeleverd, maar het is compleet doorgesloten. Een maatschappij kan alleen maar goed functioneren als er breed gedeelde waarden zijn, die ook daadwerkelijk worden gerespecteerd. Het model waarbij mensen en bedrijven alleen maar hun eigenbelang nastreven en geen enkel oog hebben voor het maatschappelijk belang, werkt niet.”

Het is goed om ons deze wijsheden weer eens te realiseren. De genoemde punten gaan ook op voor ons pensioenstelsel en de discussies daarover. We blijven ons inzetten voor een goed en eerlijk resultaat voor alle deelnemers en gepensioneerden.